

بسم الله الرحمن الرحيم

موضوع: ارزشیابی در آموزش و پرورش

Subject: Evaluation in education

چکیده

پرورش خود توانسته اند پله های ترقی و توسعه همه جانبه را به پیمایند. در توسعه آموزش و پرورش ملاکها و فاکتورهای متعددی نقش دارند. مهمترین آن نظام ارزشیابی در آموزش می باشد. آموزش را می توان به عنوان فرایند کنش متقابل معلم و دانش آموز تعریف کرد که به موجب آن تجارب مناسب یادگیری برای رسیدن دانش آموزان به هدف های آموزش و پرورش فراهم می شود. در آموزش و پرورش سنتی ارزشیابی به عنوان آخرین حلقه های فرایند یاددهی، یادگیری تلقی می شود که در پایان دوره آموزشی برای جدا کردن دانش آموزان با توانایی یادگیری متفاوت به کار می رفت. امروزه ارزشیابی را بخش جدایی ناپذیر فرایند یاددهی - یادگیری می داند که همراه با آموزش و در ارتباط تنگاتنگ با آن، به گونه ای مستمر انجام می گیرد و به جای تاکید بر طبقه بندی دانش آموزان و مقایسه آنان با یکدیگر، هدایت یادگیری آنان را مرکز توجه خود قرار می دهد.

کلمات کلیدی: ارزشیابی توضیفی، ارزشیابی در مدیریت مالی، ارزشیابی سرپرست کارآموزی، ارزشیابی شرکت های زیان ده، ارزشیابی فعلی، ارزشیابی مدرس کارآموزی، اسطوره های ارزشیابی، پرسشنامه ارزشیابی نگرش والدین، تاریخچه ارزشیابی، تحلیل رمز و ارزشیابی، راهکارهای ارزشیابی، کمیته ارزشیابی، کاربرد و نقش های ارزشیابی، مبانی فلسفه ارزشیابی

Abstract

Their upbringing has been able to follow the steps of progress and all-round development. Numerous criteria and factors play a role in the development of education. The most important is the evaluation system in education. Education can be considered as a process of teacher-knowledge interaction The learner explained that it provides appropriate learning experiences for students to achieve their educational goals. In traditional education, value is considered as the last trick

of the teaching process, learning, which was used at the end of the course to separate students with different learning abilities. Nowadays, evaluation is considered as an integral part of the teaching-learning process, which is done continuously with education and in close connection with it, and instead of emphasizing the classification of students and comparing them with each other, guides their learning. Puts his focus.

Keywords

Explanatory evaluation, evaluation in financial management, evaluation of internship supervisor, evaluation of loss-making companies, current evaluation, evaluation of teacher training, evaluation myths, parental attitude evaluation questionnaire, evaluation history, code analysis and evaluation, evaluation strategies, application and evaluation committee Evaluation Roles, Fundamentals of Evaluation Philosophy

1. مقدمه

باید این مطلب مهم را در نظر داشت که جوامع پیشرفته بشری با عنایت به توسعه آموزش و پرورش خود توانسته اند پله های ترقی و توسعه همه جانبه را به پیمایند. در توسعه آموزش و پرورش ملاکها و فاکتورهای متعددی نقش دارند. مهمترین آن نظام ارزشیابی در آموزش می باشد. آموزش را می توان به عنوان فرایند کنش متقابل معلم و دانش آموز تعریف کرد که به موجب آن تجارب مناسب یادگیری برای رسیدن دانش آموزان به هدف های آموزش و پرورش فراهم می شود. در آموزش و پرورش سنتی ارزشیابی به عنوان آخرین حلقه های فرایند یاددهی، یادگیری تلقی می شود که در پایان دوره آموزشی برای جدا کردن دانش آموزان با توانایی یادگیری متفاوت به کار می رفت. امروزه ارزشیابی را بخش جدایی ناپذیر فرایند یاددهی - یادگیری می داند که همراه با آموزش و در ارتباط تنگاتنگ با آن، به گونه ای مستمر انجام می گیرد و به جای تاکید بر طبقه بندی دانش آموزان و مقایسه آنان با یکدیگر، هدایت یادگیری آنان را مرکز توجه خود قرار می دهد.

به منظور نظام بخشی به فعالیت های ارزشیابی پیشرفت تحصیلی دانش آموزان با توجه به رویکردها و نگرش های نوین در تعلیم و تربیت، اصول زیرتحت عنوان (اصول حاکم بر ارزشیابی پیشرفت تحصیلی) تعیین شده است.

- 1- جدایی ناپذیری ارزشیابی ازفرایند یاددهی-یادگیری: ارزشیابی دانش آموزان باید به عنوان بخش جدایی ناپذیر فرآیند یاددهی-یادگیری ونه به عنوان نقطه پایانی آن تلقی شود.
- 2- استفاده ازنتایج ارزشیابی در بهبود فرآیند یاددهی-یادگیری واصلاح برنامه ها وروشها. هدف غایی ارزشیابی ، اصلاح وبهبود فرآیند یاد دهی-یادگیری است ونتایج ارزشیابی ها باید دراصلاح برنامه ها وروشها مورد استفاده قرارگیرد.
- 3- هماهنگی میان هدف ها محتوا روش های یاددهی-یادگیری و فرآیند ارزشیابی: در ارزشیابی باید تناسب و هماهنگی بین هدف ها، محتوا و روش های یاددهی-یادگیری مربوط به هردرس مورد توجه قرار گیرد.
- 4- توجه به آمادگی دانش آموزان: در طراحی و اجرای انواع برنامه های ارزشیابی باید به آمادگی های جسمانی ، عقلی ، عاطفی و روانی دانش آموزان توجه شود
- 5- توجه به رشد همه جانبه دانش آموزان: در ارزشیابی باید به جنبه های مختلف رشد بدنی، عقلی ،عاطفی، اجتماعی، اخلاقی و حرکتی دانش آموزان توجه شود
- 6- توجه همه جانبه به دانش ها، نگرش ها و مهارت ها: در ارزشیابی، متناسب با محتوای آموزش و پرورش باید به حیطه دانش ها، نگرش ها و مهارتهای دانش آموزان توجه شود
- 7- توجه به ارزشیابی دانش آموز از یادگیری های خود (خود ارزشیابی): در ارزشیابی باید شرایطی فراهم شود که دانش آموز نیز بتواند از یادگیریها و عملکرد های خود و دیگر دانش آموزان ارزشیابی کند.
- 8- ارزشیابی از فعالیتهای گروهی: در نظام ارزشیابی ،علاوه بر ارزش یابی فردی، باید از فعالیتهای گروهی نیز ارزشیابی به عمل به ارزشیابی به تولید پاسخی: در ارزشیابی باید علاوه بر پاسخ نهایی، به فرآیندی که منجر به تولید پاسخی شده است توجه کرد
- 10- (تاکید بر نو آوری و خلاقیت): در ارزشیابی باید با تاکید بر روش حل مساله ، زمینه رشد و شکوفایی دانش آموزان را فراهم کرد.
- 11- تنوع روش ها و ابزار های اندازه گیری و سنجش پیشرفت تحصیلی: با توجه به اهداف ، ماهیت و نوع موارد ارزشیابی ، از انواع مختلف روش ها و ابزارهای ارزشیابی (مانند پرسش های شفاهی ،آزمون های عملی ،انواع پرسش های عینی و انشایی، روشهای مشاهده رفتار ، پوشه های مجموعه کار ، ارایه مقالات و طرح ها ، گزارش مربوط به فعالیت های تحقیقاتی ، ارزشیابی عملکردی ، ارزشیابی مستمر ، انواع دست ساخته ها ، روش خود سنجی و ...) استفاده می شود.
- 12- استفاده از انواع ارزشیابی:

در فرآیند یاددهی- یادگیری لازم است با توجه به هدف ها ، محتوا و روش های تدریس از انواع ارزشیابی ها (از قبیل تشخیصی، تکوینی، مجموعی، هنجار مرجع، هدف مرجع ، درونی، بیرونی ، ملی و ...) استفاده شود.

13- استقلال مدرسه و معلم در فرآیند ارزشیابی:

در فرآیند ارزشیابی باید استقلال مدرسه و معلم در چارچوب سیاست های کلی آموزش و پرورش حفظ شود.

14- اصل رعایت قواعد اخلاقی و انسانی در ارزشیابی:

به موجب این اصل ، ارزشیابی باید به گونه ای سازماندهی و اجرا شود که موجب خدشه دار شدن حقوق ، تعاملات انسانی ، اعتماد به نفس و سلامت روانی دانش آموز یا معلم نگردد.

15- اصل توجه به تفاوت های فردی:

در انجام ارزشیابی پیشرفت تحصیلی می بایست به تفاوت های فردی دانش آموزان توجه شود.

16- ضرورت هماهنگی در تحقق اصول ارزشیابی:

در به کارگیری اصول فوق الذکر باید میان سازمانها ، مراکز ، ادارات، واحدها و سایر بخش های مسئول ارزشیابی در مورد روش ها ، ابزارها، معیار ها و برنامه های اندازه گیری و سنجش پیشرفت تحصیلی دانش آموزان، تعهد و هماهنگی کامل وجود داشته باشد.

تعریف ارزشیابی:

ارزشیابی در آموزش و پرورش تعاریف متعددی دارد.

1-کرونباخ (cronbach): ارزشیابی را جمع آوری و به کارگیری اطلاعات در جهت اتخاذ تصمیم برای یک برنامه آموزشی تعریف می کند. (شیرازی،علی، ص 236)

1. بی بای (Beeby) : ارزشیابی را فراگرد جمع آوری و تفسیر منظم شواهدی که در نهایت به قضاوت ارزشیابی نظر به این که به اقدام شخصی بیانجامد ، می داند. ابعاد این تعریف : جمع آوری شواهد ، تفسیر ، قضاوت و تصمیم گیری است. (شیرازی ، علی ، ص 236)

2. استا فل بیم : ارزشیابی رافریند، تعیین کردن (Delineating) ، به دست آوردن (Obtaining) و فراهم ساختن (Providing) اطلاعات مفیدی برای قضاوت در تصمیم گیری ها تعریف کردند.

انواع ارزشیابی

الف : اسکریون (scriven) ارزشیابی ها را بر دو نوع ارزشیابی پایانی و تکوینی تقسیم می کند.

1- ارزشیابی پایانی (sammative Evaluation) : ارزشیابی که در مدارس متداول است و شامل ارزشیابی آخر سال یا دوره دانش آموزان برنامه یا روند آموزشی است.

مهمترین نقص ارزشیابی پایانی ماهیت مقطعی بودن آن است ، لذا قادر نیست اصلاحات یا تغییرات ضروری را در

طول سال یا برنامه در جهت بهبودی و بهسازی فعالیتها ایجاد کند.

2- ارزشیابی تکوینی یا مستمر (Formative Evaluation): در این ارزشیابی اطلاعات به طور مداوم جمع آوری و مورد استفاده قرار می گیرد و نیاز به بازخورد های فردی - محیطی دارد تا بتواند تصمیم گیری های لازم را در جهت افزایش اثر بخش برنامه ها یا فعالیتهای آموزشی اتخاذ کند. این نوع ارزشیابی بیشتر به فراهم آوردن اطلاعات برای بهبودی کار تاکید دارد.

ب : استافل بیم (stuffle beam) : ارزشیابی را در چهار نوع بیان می کند.

1- ارزشیابی زمینه 2- ارزشیابی درونداد 3- ارزشیابی فر آیند 4- ارزشیابی برونداد

1. ارزشیابی زمینه (Context Evaluation) : هدف این ارزشیابی فراهم ساختن یا ارائه یک منطق برای تعیین اهداف است. برای رسیدن به آن محیط - شرایط واقعی و مشکلات موجود - بایستی بررسی شوند و تصمیماتی مبتنی بر اصلاح شرایط و مشکلات اتخاذ گردد تا نیل به اهداف مورد نظر را میسر سازد.

2. ارزشیابی درونداد (Input Evaluation) : این نوع ارزشیابی در ارتباط با چگونگی استفاده از منابع برای نیل به اهداف برنامه است شامل ارزشیابی توانایی های سازمان ، استراتژی هایی در جهت نیل به اهداف برنامه و طراحی یک استراتژی اجرایی - عملیاتی گردد.

3. ارزشیابی فر آیند (Process Evaluation) : به باز خورد های دوره ای خصوصا شناسایی نقص درونداد ها در حین اجرای برنامه مربوطه است.

4. ارزشیابی برونداد (Product Evaluation) : به سنجش نتایج می پردازد که نه تنها در آخر بلکه بر حسب ضرورت در فواصل برنامه صورت می گیرد.

یکی از تخصص های مورد نیاز دست اندرکاران تعلیم و تربیت در سطوح مختلف سازمانی و اجرایی بر خوردار بودن از دانش ، مهارت سنجش و ارزشیابی پیشرفت تحصیلی می باشد که فقدان آن در عرصه عمل و اجرا ناکار آمدی فر آیند یاددهی- یادگیری را به دنبال خواهد داشت. با وجود آگاهی از توانایی های علمی و تجربی دبیران و معلمان گرامی و مدیران آگاه و دلسوز واحد های آموزشی در حیطه ی سنجش و ارزشیابی پیشرفت تحصیلی ، لیکن به دلیل اهمیت موضوع و نیز ظرافت ها و پیچیدگی های این امر امید است با عنایت همکاران ارجمند در جهت تحقق اهداف آموزشی و تربیتی شاهد تعاملی پویا ، مستمر و پایدار باشیم ،

الف. اصطلاحات و مفاهیم ارزشیابی و امتحانات

ب. ارزشیابی تکوینی و شیوه اجرای آن

الف) تعریف اصطلاحات و مفاهیم ارزشیابی پیشرفت تحصیلی

ارزشیابی (Evaluation): اصطلاح ارزشیابی یا ارزیابی به طور ساده به تعیین ارزش (Value) برای هر چیز یادآوری ارزشی (Value judgement) کردن گفته می شود

ارزشیابی به یک فرآیند نظام دار برای جمع آوری، تحلیل و تفسیر اطلاعات گفته می شود به این منظور که تعیین

می شود آیا هدف های موردنظر تحقق یافته اند یادرحال تحقق یافتن هستند و به چه میزانی. ارزشیابی پیشرفت تحصیلی (Academic achievement evaluation): ارزشیابی پیشرفت تحصیلی عبارت ازسنجش عملکرد یادگیرندگان ومقایسه نتایج حاصل باهدفهای آموزشی ازپیش تعیین شده به منظور تصمیم گیری دراین باره که آیا فعالیت های آموزشی معلم و کوششهای یادگیری دانش آموزان یا دانشجویان به نتایج مطلوب انجامیده اند و به چه میزانی. ارزشیابی آغازین (Preassessment): نخستین ارزشیابی معلم که پیش از فعالیت های آموزشی او به اجرا در می آید ارزشیابی آغازین نامیده می شود. ارزشیابی تکوینی یا مستمر (Formative evaluation): آن چه عمدتا به منظور کمک به اصلاح موضوع مورد ارزشیابی یعنی برنامه یا روش آموزشی ، مورد استفاده قرار می گیرد ، ارزشیابی تکوینی نام دارد. ارزشیابی تشخیصی (Dignostic evaluation): نوعی از ارزشیابی تکوینی است که با هدف تشخیص مشکلات یادگیری دانش آموزان در یک موضوع درسی به کار میرود و معمولا در جریان آموزش انجام می گیرد.از طریق ارزشیابی تشخیصی می توان معامات و مهارتهای لازم دانش آموزان را برای ورود به مطالب جدید تشخیص داد ونیز معیاری است برای سنجش رفتار ورودی دانش آموزان که به کمک آن می توان نقطه شروع فعالیت های آموزشی را مشخص کرد . ارزشیابی تراکمی یا پایانی (Summative evaluation): در ارزشیابی تراکمی تمام آموخته های دانش آموزان در طول یک دوره آموزشی تعیین می شوند و هدف آن نمره دادن به دانش آموزان و قضاوت درباره اثر بخشی کار معلم و برنامه درسی با یکدیگر است. به وسیله این ارزشیابی می توان یاد گیری های متراکم دانش آموزان را در طول یک دوره آموزشی اندازه گیری کرد و چون معمولا در پایان دوره آموزشی به عمل می آید به آن ارزشیابی پایانی نیز می گویند. اندازه گیری (Measurement): اندازه گیری فر آیندی که تعیین می کند یک شخص یا یک چیز چه مقدار از یک ویژگی برخوردار است.

آزمون (test):آزمون وسیله یا روشی نظام دار برای اندازه گیری نمونه ای از رفتار است. آزمودن (testing): وقتی که برای اندازه گیری یکی از ویژگی های روانی یا تربیتی یک فرد یا گروهی از افراد از آزمون استفاده می شود به این عمل یا فعالیت آزمودن می گویند. سنجش (Assessment): سنجش به یک تحلیل جامع و چند وجهی از عملکرد گفته می شود. پرسشنامه (Questionnaire):مجموعه ای سوال که به روش علمی تهیه شده و ارزشیاب یا پژوهشگر از طریق آن قادر به جمع آوری اطلاعات مورد نیاز جهت انجام طرح خود می باشد. سوال عینی (Objective items): به سوالاتی اطلاق می شود که می تواند به طور عینی نمره گذاری شود. این

سوال چنان است که افراد پاسخی را از میان فهرستی از پاسخ ها انتخاب می کنند. تنه سوال (Stem):بخش مقدماتی یک سوال عینی را تنه سوال گویند. سوال انشایی (Essay items): نوعی سوال که دانش آموز تقریباً پاسخی طولانی را که تا چند بند می رسد نوشته و سازمان

سوال جور کردنی (Matching item): عبارت از سوالی که شامل دو ستون سؤال وجواب است واز دانش آموز خواسته می شود که بین موارد دو ستون ارتباط را پیدا کند. سوال چند گزینه ای (Multiple choice item): عبارت از شکلی از سوال است که در آن آزمایش شونده پاسخ صحیح را از یک فهرست گزینه های محتمل انتخاب می کند .

سوال صحیح.غلط (False item – True): عبارت از شکلی از سوال است که در آن امتحان شونده بیان می دارد که آیا جمله ای که در اختیارش قرار داده شده صحیح یا غلط است . نمره گذاری تحلیلی (Analytic Scoring): عبارت از نوعی نمره گذاری سوالات انشایی است که در آن نکات خاص هر پاسخ صحیح شناسایی شده و به طور جداگانه نمره گذاری می شود. جدول مشخصات (Table of specifications): عبارت از یک جدول دو بعدی است که شامل محتوا و فرآیند شناختی مورد استفاده در طرح ریزی یک آزمون می باشد . امتحان (Examination): عبارت است از تعدادی سوال که به صورت گزینش تصادفی از جامعه ای از سوال ها تهیه می شود و یا به عبارت دیگر عبارت از یک وسیله یا روشی که در آن آزمودنی ها با تعدادی سوال های همخوان و هماهنگ با یکدیگر مواجه می گردند ، یا به انجام فعالیت های علمی وادار می شوند ، که در آن نتیجه این شرایط و در خاتمه موقعیت ، می توان تواناییهای افراد شرکت کننده در امتحان مقایسه کمی به دست آورد. روایی (Validity):

روایی اصطلاحی است که آزمون برای تحقق بخشیدن به آن درست شده است اشاره می کند به سختی دیگر آزمونی دارای روایی است که برای اندازه گیری آنچه موردنظر است مناسب باشد. پایانی (Relidity): پایانی یک وسیله اندازه گیری به دقت آن اشاره می کند .یک آزمون در صورتی دارای پایانی است که اگر در یک فاصله ی زمانی کوتاه چندین بار به گروه واحدی از افراد بدهیم نتایج حاصل نزدیک به هم باشد.

ب)تعریف عملیاتی واژه های ارزشیابی و امتحانات در قلمرو کاری اداره کل سنجش و ارزشیابی تحصیلی : ضوابط سنجش و ارزشیابی پیشرفت تحصیلی :مجموعه قوانین مدون وتصویب شده توسط شورای عالی آموزش و پرورش می باشد که اهداف ارزشیابی و سنجش توان تحصیلی دانش آموزان براساس مقررات را دربر می گیرد. امتحانات داخلی :امتحاناتی است که طبق برنامه معین وبا همکاری مشترک کارکنان آموزشی واداری واحد آموزشی

زیر نظر مدیر انجام می شود در امتحانات داخلی تهیه سؤاها و تصحیح اوراق امتحانی بر عهده معلمان مربوط می باشد.

امتحانات هماهنگ : عبارت از امتحاناتی است که در بعضی درسها طبق برنامه ی معین و سؤاها ی یکسان در سراسر کشور یا سراسر استان توسط اداره ی کل سنجش و ارزشیابی تحصیلی و یا سازمان آموزش و پرورش استان دفتر مدارس خارج از کشور تهیه و در محل واحد آموزشی زیر نظر مدیر انجام می شود. در امتحانات هماهنگ تصحیح اوراق امتحانی بر عهده معلمان مربوط می باشد. امتحانات نهایی : امتحانات درسهایی از پایه سوم متوسطه است که به صورت سراسری (کشوری) با برنامه همزمان و سؤاها ی یکسان توسط اداره کل سنجش و ارزشیابی تحصیلی تهیه می شود و زیر نظر سازمان آموزش و پرورش استان

دفتر مدارس خارج از کشور به وسیله عوامل اجرایی امتحانات (هیئات ممتحنه) که از طرف ادارات آموزش و پرورش شهرستان ها و مناطق معین می شود برگزار می گردد در امتحانات نهایی برگزاری امتحان و تصحیح اوراق به صورت متمرکز انجام می شود. تاییدیه تحصیلی : به سنتی گفته می شود که مندرجات مدارک تحصیلی دوره های مختلف در آن مورد تایید قرار گیرد

ارزش تحصیلی : به سندی اطلاق می شود که نشان دهنده ارزش مدرک تحصیلی از نظر علمی و استخدامی با توجه به آراء صادره از مراجع ذی صلاح قانونی باشد. بانک سؤال : بانک سؤال مجموعه نسبتا وسیعی از پرسشهای آزمونهای پیشرفت تحصیلی است که براساس محتوا و ویژگیهای رون سنجی مانند سطح دشواری و روایی ملاکی در سؤال طبقه بندی و سازماندهی شده است. تعریف ارزشیابی تکوینی یا مستمر : آنچه عمدتا به منظور کمک به اصلاح موضوع مورد ارزشیابی یعنی برنامه یا روش آموزشی ، مورد استفاده قرار می گیرد ، ارزشیابی تکوینی نام دارد. ارزشیابی تکوینی یا مستمر در آموزش متوسطه : در نظام آموزش و پرورش دوره متوسطه ارزشیابی تکوینی برای اصلاح موضوع ارزشیابی و به منظور تقویت اعتماد به نفس تحکیم آموخته های دانش آموزان ، آگاهی معلمان از نقاط قوت و ضعف درسی و نحوه عملکرد دانش آموزان در فرایند یاددهی. یادگیری و پرورش روحیه تحقیق ، تفکر ، تلاش ، ابتکار و فعالیت های گروهی - تدارک بازخورد مناسب به صورت مستمر از نحوه مشارکت دانش آموز در فعالیت های یاددهی. یادگیری و اتخاذ روشهای مناسب به منظور بهبود فرایند انجام شود. هدف ارزشیابی تکوینی یا مستمر :

1. فراهم آوردن شواهد معتبری در مورد یادگیری درسی.
2. تعیین نقاط قوت و ضعف دانش آموزان در فرایند یاددهی و یادگیری.
3. تقویت اعتماد به نفس در دانش آموزان.

4. تثبیت اعتماد به نفس فراگیران و ایجاد انگیزه برای یادگیری در آنان.
 5. پرورش روحیه تحقیق ، تفکر ، تلاش ، ابتکار و خلاقیت دانش آموزان.
 6. توجه به جنبه های مهم درس و اهداف آموزشی آن.
 7. تشویق به استفاده از راهبردهای فعال یادگیری.
 8. مشخص کردن نتایج و دادن بازخورد تصحیح کننده به شاگردان.
 9. کمک به شاگردان در پی گیری پیشرفت خود و توسعه مهارت های ارزیابی از خویشتن.
 - 10-مطلع کردن دانش آموزان از سطح عملکرد مورد نیاز.
 - 11-ایجاد انگیزه در فراگیران جهت تداوم یادگیری .
 - 12-نمایان ساختن توانایی های بالقوه ی فراگیران ، که این خود موجب خودشناسی و تبیین تصویری ذهنی فراگیر از خودش می شود .
 - 13 -ارزشیابی راه کم کاری و خطای گذشته را بازکرده و مراحل جدیدی را برای آغازگری مجدد فراهم می سازد.
 - خود آغازگری (
 - 14-ارزشیابی به عنوان وسیله ای برای شناخت توانایی وزمینه های علمی فراگیران و تصمیم گیری برای انجام دادن فعالیت های بعدی آموزشی است.
 - 15-ارزشیابی به عنوان وسیله ای برای شناساندن هدف های آموزشی در فرایند یاددهی - یادگیری است.
 - 16-ارزشیابی به عنوان وسیله ای برای بهبود و اصلاح فعالیت های آموزشی است.
- برای انجام ارزشیابی تکوینی یا مستمر می توان از شیوه های اجرایی گوناگون در کلاس درس استفاده نمود. بدون شک این شیوه ها از هدف های دوره تحصیلی ، سطح سنی دانش آموزان موضوع و محتوای دروس ، روشهای تدریس معلم ، تعداد دانش آموزان کلاس و چندین عامل دیگر تا ثیر می پذیرد. با این وصف استفا ده از شیوه های زیرپیشنهاد می شود :

1. ثبت رویدادهای مهم از عملکرد دانش آموز در یک مجموعه
2. انجام آزمایش به صورت فردی و گروهی
3. انجام پروژه های فردی و گروهی
4. اجرای نمایش
5. مشاهده و استفاده از آن در اندازه گیری
6. یادداشت رویدادهای مهم عاطفی ، روانی و حرکتی
7. اظهار نظرهای کتبی و شفاهی معلم
8. دادن کارهای عملی به دانش آموزان (پوشه کار یا مجموعه کارها) (Portfolio)

9. انجام آزمون کتبی چند گزینه ای
- 10- استفاده از سوالهای شفاهی، تحلیلی، تبیینی
- 11- تهیه گزارش و خلاصه نویسی
- 12- برگزاری کنفرانس
- 13- مشارکت دانش آموزدر ارزشیابی از خودیا دیگران
- 14- انجام آزمون های ارزشیابی کتبی تشریحی
- شیوه های اجرایی ارزشیابی تکوینی یامستمر:
- 1- ثبت رویداد های مهم از عملکرد دانش آموزان در مجموعه ای به نام پورت فولیو این مجموعه شامل یک ارائه بصری از موفقیت های شاگرد، توانایی ها، نقاط ضعف، قوت و پیشرفت او در خلال زمان است. در این روش، دانش آموز برای نشان دادن توانایی ها و پیشرفت کار خود، مثالها و نمونه هایی که از جریان کار خود در طول سال، نوبت امتحانی یا ترم تحصیلی انجام داده با خود به کلاس می آورد و برای ارزشیابی در اختیار معلم قرار می دهد. این روش شامل آرشویی از اسناد و مدارک مربوط به رشد یادگیری در زمینه های است که معرف پیشرفت واقعی او هستند.
- 2- استفاده از آزمونهای پیشرفت تحصیلی: از انواع آزمونهای عینی یا بسته پاسخ (چندگزینه ای- جورکردنی- صحیح- غلط) و آزمونهای کوتاه پاسخ به صورت کتبی استفاده می شود.
- 3- استفاده از پرسش های شفاهی: در این روش معلمان به تناسب محتوای درس و نحوه آموزش از دانش آموزان سؤالاتی را به صورت شفاهی می پرسند این روش بیشترین استفاده را در کلاسهای آموزشی در نظام ما دارا می باشد و به خاطر سهولت در طرح ، اجرا و... معمولا از آن استفاده می کنند.
- 4- استفاده از سؤالات تشریحی به صورت تحلیلی- تبیینی و خلاصه نویسی: در این روش یک یا چند سؤال تشریحی برای دانش آموزان مطرح می شود و از او خواسته می شود که پاسخ سؤال را به صورت های توصیفی- تحلیلی تبیینی و خلاصه نویسی بنویسد.
- 5- انجام آزمایش: انجام آزمایش به صورت فردی یا گروهی انجام می شود انجام آزمایش مستلزم ایجاد فرضیه- طراحی- اجرا آزمایش و تهیه گزارش نتیجه آن است. استفاده از مهارت های تخمین زدن- اندازه گیری و به کارگیری حقایق و مفاهیم علمی و ... از مواردی است که در انجام آزمایش می توانند به عنوان هدف مطرح شود. فراگیران با استفاده از بعضی از وسایل و مواد ، عملادر باره مفهومی خاص تجربه کسب می کنند.
- 6- پروژه فردی یا گروهی: پروژه کوشش علمی یک دانش آموز رادر حیطه مورد علاقه خودش نشان می دهد. پروژه به دانش آموز این امکان را می دهد که آزمایش کند تصمیم بگیرد فرضیه بسازد ، ایده ها را بررسی و امتحان کند به دنبال راه حل هایی بگردد و مهمتر از همه درباره خود و دنیای اطراف خود مطالعه کند. پروژه گروهی مستلزم شرکت گروه در برنامه ریزی- تحقیق- بحث گروهی و ارائه محصول است.

7- اندازه گیری مبتنی بر عملکرد: در این روش دانش آموز به انجام رفتار یا وظیفه خاص می پردازد. این کار بیشتر مستلزم انجام یک مهارت است. عملکرد دانش آموز در فرایند کار سنجیده می شود و مورد ارزشیابی قرار می گیرد.

8- نمایش: در بحث نمایش دانش آموزان مهارتهای تازه یاد می گیرند یا مهارتهایی که آموزش داده شده اند را به نمایش می گذارند و نمایش آنها مورد ارزیابی و سنجش قرار می گیرد. برای این منظور دانش آموزان که از قبل خود را برای آماده کرده اند در جلو کلاس می ایستند و خود را مورد خطاب قرار می دهند و ایفای نقش می نمایند.

9- مشاهده و استفاده از آن در ارزشیابی: متخصصین چهار شیوه مشاهده را به شرح زیر ارائه نموده اند: الف) مقیاس درجه بندی: نقاط روی مقیاس توصیف می شود. توصیف ها عبارتهایی هستند که به صورت رفتاری نشان می دهند که دانش آموز مورد مشاهده در مراحل مختلف مقیاس چگونه عمل می کند ب) چک لیستها (فهرستهای باز بینی): به فهرستی از ملاک ها یا معیارهای معینی گفته می شود که برای مقایسه کردن مرتب ،

کردن یا جمع آوری هر گونه اطلاعات برای مثال ارزشیابی پیشرفت تحصیلی دانش آموزان تهیه می شود. 2. در این فهرست با زدن علامت ((7)) در برابر هر یک از ملاک ها یا معیارهای یاد شده دستیابی یا عدم دستیابی به آنها آشکار می شود. در فرم ها و برگه ها، فهرستی از رفتارهایی که قرار است مورد ارزشیابی قرار گیرند تهیه می شود. رفتارها مورد مشاهده قرار می گیرد و ارزشیابی آن به صورت کمی (نمره) یا توصیفی (خوب، متوسط و...) تعیین می گردد.

رفتار را می توان عمل قابل مشاهده و اندازه گیری تعریف کرد که ممکن است این رفتار آشکار یا پنهان و غیر قابل مشاهده باشد سیستم ارزشیابی فعلی بیشتر رفتارهای آشکار را اندازه گیری می کند اما در سیستم های پیشرفته آموزشی رفتارهای پنهان و غیر قابل مشاهده نیز مورد توجه قرار می گیرند لذا توجه به هر دو بعد رفتار ضرورت یافته است.

ج) سوابق تراکمی: در این روش که تمام پاسخ های فرد را در خلال مدت معینی در بر می گیرد، اطلاعات جمع آوری و در مورد پیشرفت تحصیلی دانش آموز در موضوع خاص اظهار نظر می شود و میزان پیشرفت اوارزش گذاری می گردد.

د) یادداشت رویدادهای مهم: از این روش معمولاً برای اندازه گیری نتایج عاطفی و روانی- حرکتی می توان استفاده کرد. ولی ارزشیابی آموزشی شامل توصیف واقعی از رویدادها و اتفاقات معنی داری است که معلم در نتیجه مشاهده از رفتار دانش آموز در جریان آموزش، یادداشت می کند. در ارزشیابی از طریق مشاهده می توان مانند الگوی زیر عمل کرد.

مشاهده رفتار فراگیران ثبت نتایج ارزشیابی در جدول مخصوص جمع بندی مشاهدات قضاوت و اعلام نظر نهایی

10- اظهار نظر های کتبی و شفاهی معلم درباره بهبود عملکرد دانش آموز و پرهیز از نمره این روش شامل اظهار نظرهایی است که به صورت توصیفی توسط معلم درباره دانش آموز می شود. این اظهار

نظرها می تواند به صورت شفاهی به دانش آموز گفته شود و یا به صورت کتبی ثبت و به اطلاع دانش آموز یا ولی وی برسد و یا در محلی نگهداری شود.

11- دادن کارهای عملی به دانش آموزان : (portfolio)

براساس دروس و محتوای ارائه شده و به منظور تثبیت یادگیری و شناسایی و ارزشیابی میزان یادگیری انجام کارهایی به دانش آموزان واگذار می شود. با توجه به سن دانش آموزان- موقعیت- شرایط و محتوای دوره و پایه تحصیلی کارهای عملی نیز متفاوت و گوناگون می باشد. مواردی مانند تهیه نشریه -جمع آوری اطلاعات و تهیه گزارش- ساخت ابزار- مطالعه کتب- خلاصه نویسی- شرکت در جلسات خاص- و ... را شامل می شود.

12- مشارکت دادن دانش آموزان در ارزشیابی از خود یا دیگران :

در این روش زمینه هایی فراهم می گردد تا دانش آموز کار خود یا همکلاسی هایش را مورد ارزشیابی قرار دهد. نمونه ساده آن تعویض برگه های پاسخ دانش آموزان به یک سؤال یا سؤالات می باشد که تصحیح آن توسط دانش آموزان با راهنمایی کلی معلم صورت می گیرد.

13- روش یادداشت روزانه :

در این روش از دانش آموزان خواسته می شود تا احساسات- تجارب یادگیری فعالیت های کلاسی و ... را به طور روزانه یادداشت کند و برای ارزیابی در اختیار معلم قرار دهد یا از دانش آموز خواسته می شود یادداشت های روزانه خود را در کلاس توضیح دهد تبیین کند و به بحث بگذارد.

14- استفاده از آزمونهای عملکردی مدا- د- کاغذی :

در این روش از دانش آموزان خواسته می شود تا با استفاده از دانش و مهارت خود در موقعیتی شبیه سازی شده با استفاده ازمداد و کاغذ میزان یادگیری و توانایی خود را به نمایش بگذارد.مانند ارائه طرح یک لباس-این روش در دروس فنی و حرفه ای بیشتر کاربرد دارد.

15- نمونه کار :

در این روش نمونه کارهایی از دانش آموز خواسته می شود تا انجام دهد. البته این عمل باید در شرایط کنترل شده باشد مانند تایپ کردن یک متن یا تعمیر یک وسیله برقی استفاده ازروش نمونه کار در دروس فنی و حرفه ای کاربرد بیشتری دارد.

نظام نمره دادن در ارزشیابی مستمر :

ارزشیابی ها بر اساس معیار و ملاک مقایسه شامل موارد زیر است :

الف) ارزشیابی معیار مدار : میزان پیشرفت دانش آموز با حدود انتظارات برنامه درسی و معلم مقایسه می شود .

ب) ارزشیابی هنجار مدار : معیار آموزشی ، عملکرد دانش آموز در مقایسه با سایر دانش آموزان است.

ج) ارزشیابی دانش آموز مدار : معلم با مقایسه وضعیت فعلی و قبلی دانش آموز به ارزشیابی او می پردازد و معلم

دانش آموز را با خودش مقایسه نموده و از تشویق کمک می گیرد و اعتماد بنفس او را تقویت کرده که باعث پرورش تفکر منطقی و خلاقانه دانش آموز می شود . دانش آموزان در طی فعالیت های آموزشی خود پی در پی مورد ارزشیابی قرار می گیرند . فرایند ارزشیابی مستمر که در قالب ارزشیابی های فعالیت مدار قرار می گیرد جزئی از یک تدریس فعال تلقی می شود.

منابع

- [1] ارزشیابی آموزشی، ترجمه علیرضا کیامنش، ص 8.
- [2] روان شناسی تربیتی، اصول و کاربرد آن، ترجمه علی نقی خرازی، ص 409.
- [3] اصول اساسی برنامه ریزی درسی و آموزشی، ترجمه دکتر علی نقی پورظهیر، ص 125.
- [4] ارزشیابی آموزشی، ترجمه علیرضا کیامنش، ص 8.
- [5] روان شناسی تربیتی، اصول و کاربرد آن، ترجمه علی نقی خرازی، ص 382.

[6] یادگیری معنادار به آن نوع یادگیری اطلاق می شود که مفاهیم جدید در مفاهیم گذشته ریشه داشته باشد و بر اساس آن بنا شود. برای آگاهی بیشتر می توان به بروشور شماره 4 مطالعات اداره ارزشیابی تحت عنوان «یادگیری معنادار» مراجعه نمود.

[7] اصول اساسی برنامه ریزی درسی و آموزشی، ترجمه دکتر علی تقی پورظهیر، ص 145.

[8] مهارت های آموزشی و پرورشی، حسن شعبانی، ص 395-396.

[9] همان.

[10] روان شناسی ارزشیابی تحصیلی، ترجمه دکتر حمزه گنجی، ص 16.

[11] روان شناسی تربیتی، اصول و کاربرد آن، ترجمه علینقی خرازی، ص 412.

[12] همان، ص 409.

[13] مهارت های آموزشی و پرورشی، حسن شعبانی، ص 399.

[14] روان شناسی تربیتی، اصول و کاربرد آن، ترجمه علینقی خرازی، ص 412.

[15] مهارت های آموزشی و پرورشی، حسن شعبانی، ص 401.

[16] روان شناسی تربیتی، اصول و کاربرد آن، ترجمه علینقی خرازی، ص 410.

[17] برنامه ریزی درسی (راهنمای عمل) دکتر حسن ملکی، ص 157.

[18] روان شناسی ارزشیابی تحصیلی، ترجمه دکتر حمزه گنجی، ص 19.

[19] مبانی روان شناسی تربیت، علی اکبر شعاری نژاد، ص 804.

[20] چکیده ای از روان شناسی تربیتی کاربردی، دکتر غلامعلی افروز، ص 158.

[21] همان، ص 167-168.

[22] اندازه گیری و ارزشیابی پیشرفت تحصیلی، دکتر علی اکبر سیف، ص 36.

[23] مهارت های آموزشی و پرورشی، حسن شعبانی، ص 401.

[24] مبانی روان شناسی تربیت، علی اکبر شعاری نژاد، ص 806، به نقل از کتاب تربیت به کجا ره می سپرد، ص 57-58.

[25] همان، ص 805.

[26] روش های تدریس و هنر معلمی، دکتر غلامعلی سرمد، ص 247.

[27] مقدمه ای بر برنامه ریزی آموزشی و درس، دکتر علی تقی پور ظهیر، ص 201.

500 [28] نکته، چگونه امور تحصیلی را ارزشیابی کنیم، ترجمه دکتر فرخ لقا رئیس دانا، ص 19.

[29] مبانی روان شناسی تربیت، علی اکبر شعاری نژاد، ص 78.

500 [30] نکته، چگونه امور تحصیلی را ارزشیابی کنیم، ترجمه دکتر فرخ لقا رئیس دانا، ص 20.

[31] همان، ص 16.

[32] مبانی روان شناسی تربیت، علی اکبر شعاری نژاد، ص 297.

[33] چکیده ای از روان شناسی تربیت. کاربردی، دکتر غلامعلی افروز، ص 167.

[34] مبانی روان شناسی تربیت، علی اکبر شعاری نژاد، ص 780.

[35] همان، ص 778.

[36] همان، ص 297.

[37] کاربرد روان شناسی در آموزشگاه، دکتر بدوی مقدم، ص 103.

[38] مهارت های آموزشی و پرورشی، حسن شعبانی، ص 395.

[39] روش های تدریس و هنر معلمی، دکتر غلامعلی سرمد، ص 239-243.

500 [40] نکته، چگونه امور تحصیلی را ارزشیابی کنیم، ترجمه دکتر فرخ لقا رئیس دانا، ص 14.

[41] اصول اساسی برنامه ریزی درسی و آموزشی، ترجمه دکتر علی تقی پورظهیر، ص 127.

500 [42] نکته، چگونه امور تحصیلی را ارزشیابی کنیم، ترجمه دکتر فرخ لقا رئیس دانا، ص 15.

[43]اروش های تدریس و هنر معلمی، دکتر غلامعلی سرمد، ص 248.

[44]همان، ص 247-249.